

Eike Käsi
Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (ESTA)
eswa@eswa.ee

Teie 13.12.2018 /
Meie 11.01.2019 nr 1.5-1.1/3883-3

Vastuskiri pöördumisele

Lugupeetud Eike Käsi

Täname pöördumise ja olulistele teemadele tähelepanu juhtimise eest. Meil on hea meel, et Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon tegutseb valdkonna aktiivse arendajana, on korraldanud mitmeid aastaid hoolekandespetsialistidele olulist kongressi ja edastab kogutud ettepanekud ka sotsiaalministeeriumile.

Anname omalt poolt ülevaate tehtud ning tehtavatest tegevustest, mille kaudu sotsiaalministeerium valdkonda Teie poolt välja toodud probleemkohtades edasi arendab.

Olete oma kirjas välja toonud, et sotsiaalvaldkonda tuleb tuua rohkem ressursse, et osutada vajalikus mahus teenuseid ja tagada teenuste kvaliteet.

Nõustume, et sotsiaalvaldkond vajab täiendavaid rahalisi vahendeid. Ministeerium on mitmete riiklike teenuste osas viimaste aastate jooksul selleks palju ära teinud ja valdkonda eelarvelisi vahendeid juurde taotlenud. Aastal 2009 oli riiklike hoolekandeteenuste¹ eelarve ca 25 mln eurot ning aastaks 2019 on eraldatud mainitud teenusteks kokku ca 64 mln eurot. Selle tulemusena on nii abivahendi- kui ka sotsiaalse rehabilitatsiooni ja erihoolekande teenused muutunud oluliselt kättesaadavamaks.

Kahjuks näeme ka meie, et sotsiaalvaldkond ei ole kohalike omavalitsuste (KOV) jaoks alati prioriteet. Ehkki omavalitsuste tulubaas on viimase kümne aastaga jõuliselt kasvanud, pole nende panus sotsiaalkaitsele sellega kaasas püsinud. Eestis kulutavad omavalitsused sotsiaalkaitsele 0,7% SKP-st (võrdluseks Soomes 6%, Taanis 19,7%). Rahandusministeeriumi statistika kohaselt panustasid omavalitsused 2017. aastal sotsiaalkaitsele sama palju kui 2016. aastal, ehkki nende sissetulekud kasvasid 11%. Samal ajal kasvas abivajajate ja nende perekondade omaosalus teenuste eest tasumisel.

Viimastel aastatel oleme tegutsenud jõudsalt ka selle nimel, et vähendada inimeste hoolduskoormust. Tänapäevaks oleme välja töötanud põhimõtted pikaajalise hoolduse süsteemi korrastamiseks ja omastehooldajate toetamiseks. 2018. aasta detsembris toimunud kabinetiistungil kiitis Vabariigi Valitsus heaks meie poolt kokku pandud

¹ Riiklikeks hoolekandeteenusteks loetakse erihoolekandeteenused, sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus ja abivahenditeenus.

„Jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi loomise ning hoolduskoormuse vähendamise kava“.²

Selle raames kavatseme kokku leppida riigi, KOV-i ja inimese rollid ja vastutused teenuste korraldamisel ja teenuste eest tasumisel. Eesmärk on luua adekvaatne rahastamise skeem, mis ühelt poolt motiveerib KOV-e pakkuma eelkõige koduteenuseid ning teisalt vähendab inimeste kulude osakaalu teenuse eest tasumisel (eriti institutsionaalsel teenusel), samal ajal võimaldab inimestele teenuseid mahus, mida nad tegelikult vajavad (nt õendusabi). Pikaajalise hoolduse tuleviku korralduse mudelit kavatseme arutleda ka selleks spetsiaalselt kokkukutsutavas juhtrühmas, mille liikmeks ootame kindlasti ka ESTA-t. Kutse juhtrühmaga liitumiseks saadame teile eraldi.

Samuti on sotsiaalministeeriumil kavas töötada välja pikaajalise hoolduse süsteemi inimressursi tagamise plaan. Selleks, et vastata suurenevale pikaajalise hoolduse teenuste nõudlusele on vaja valdkonda kvalifitseeritud tööjõudu nagu õed, hooldustöötajad, tegevusjuhendajad, isiklikud abistajad jt. Valdkonda töötajate leidmiseks on oluline välja arendada ümberõppe, täienduskoolituse ja töökohapõhise õppe süsteem.

Lisaks olete välja toonud, et sotsiaalkaitse süsteem on killustatud.

Tahame siinkohal rõhutada, et hoolekandesüsteem Eestis on jagatud kahe tasandi vahel. On selgelt eristatud, millistel juhtudel peab abi tagama riik ja millistel kohalik omavalitsus. KOV olemuslik ülesanne on sotsiaalkaitsest abi oma elanikele korraldada. Selleks on riik loonud selge õigusliku raami ning toetanud omaltpoolt KOV-e erinevate teenuste arendamisel. Paraku ei ole kõik KOV-d lisarahastuse võimalusi kasutanud.

Käesoleval Euroopa Liidu rahastusperioodil on sotsiaalministeeriumi eestvedamisel viidud läbi kaks Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) rahastatud avatud taotlusvooru kohalikele omavalitsustele järgmiste teenuste arendamiseks ja osutamiseks:

- Koduteenus;
- Tugiisiku teenus;
- Isikliku abistaja teenus;
- Väljaspool kodu osutatav päeva- ja intervallhooldusteenus.

Kokku on kahe vooru raames tegevust alustanud 23 projekti, milles osaleb kokku 34 KOV-i, kellele antakse ESF toetust kokku ligikaudu 5 miljonit eurot. 2019.a aasta esimeses pooles avatakse uus taotlusvoor KOV teenuste arendamiseks ja osutamiseks.

Sama meetme raames on välja kuulutatud hoolduskoormuse vähendamiseks ning erivajadusega inimeste toimetuleku toetamiseks uuenduslike lahenduste avatud taotlusvoorud (väiketoeetusvoor ja põhitoeetusvoor), kust saab taotleda toetust (sh KOV) uudse teenuse või toote või selle prototüübi välja töötamiseks, testimiseks, arendamiseks ja kasutusele võtmiseks sotsiaalvaldkonnas.

Oma pöördumises olete toonud välja ettepaneku kehtestada nõue, et sotsiaaltöötajatel peab olema erialane kõrgharidus või kutsetunnistus.

Juhime tähelepanu, et juba praegu tuleneb SHS § 4 punktist 3, et sotsiaaltöötaja on sotsiaalhoolekandes töötav vastava erialase ettevalmistusega kõrgharidusega isik ning inimestega töötavatele sotsiaalvaldkonna töötajatele tuleks võimaldada vähemalt 35-päevast puhkust. Tõsi, tänase SHS-i kohaselt ei pea sotsiaaltöötajatel olema erialane kõrgharidus ning SHS ei näe sotsiaalvaldkonnas töötavatele inimestele ette eritingimusi

² Täpsemalt saab lugeda siit: <http://www.sm.ee/et/uudised/minister-iva-inimene-peab-vajalikku-abi-saama-oma-kodus-voi-selle-lahedal>

puhkuse osas. Need on tuleviku arutelude kohad ehk hea meelega avame nendel teemadel debati.

Lisaks olete juhtinud tähelepanu vajadusele vähendada bürokraatiat mõistliku määran, et anda rohkem aega vahetuks tööks inimestega.

Oleme riiklike hoolekandeteenuste puhul vaadanud korduvalt üle teenuste osutamise protsesse ja otsinud võimalusi vähendada bürokraatiat. Kindlasti on seda teinud ka kohalikud omavalitsused. Teiselt poolt tuleb silmas pidada, et juba oma olemuselt eeldab töö inimestega ka juhtumite dokumenteerimist, sh esmast abivajaduse hindamist ja abiandmise tulemuslikkuse hindamist.

Nõustume, et tänaste digitaalsete andmesüsteemidega esineb probleeme: vähendada tuleb andmesitajate halduskoormust ning oleme teadlikud, et erinevad valdkondades olevad andmeregistrid tuleb korrastada, muuta kasutajamugavaks ning võimalusel ühendada need riiklike andmekogudega. Seda kõike kavatsame jõudumööda ka teha.

Olete palunud maksta sotsiaalvaldkonna töötajatele palka, mis vastab töö mahule, keerukusele ja vastutusele. Olete teinud ettepaneku tagada alates 01.01.2019 järgmised sotsiaalvaldkonna alampalgamäärad:

- sotsiaaltöötajad 1250 eurot;
- hooldustöötajad 700 eurot;
- tegevusjuhendajad 700 eurot.

Ka sotsiaalministeeriumi jaoks on oluline, et sotsiaalvaldkonna töötajate palgad oleksid piisavad, et tagada valdkonna jätkusuutlikkus. Selleks, et riigiteenuseid osutavate spetsialistide palgad oleks konkurentsivõimelised, on ministeerium taotlenud viimaste aastate jooksul korduvalt lisavahendeid riigieelarvest. Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajate puhul otsustavad palkade üle tööandjatena omavalitsused.

Tuletame ka meelde, et 2019. aasta riigieelarve läbirääkimised toimusid valitsuses 2018. aasta aprillis ja riigieelarveseadus kinnitati Riigikogu poolt 2018. aasta hilissügisel. Sellest tulenevalt ei ole võimalik ministeeriumil enam mõjutada 2019. aasta palkasid.

Riiklike palgakokkulepete raames on viimase viie aasta jooksul lepitud kokku ja suunatud täiendavaid vahendeid sotsiaalvaldkonna töötajate palgakasvu korduvalt. Viimane tõus oli 7 %. Lisaks sellele on suunatud lisavahendeid erihoolekande ja rehabilitatsiooni valdkonna töötajate palgakasvu. Tegevusjuhendajate palgakasvuks tõsteti erihoolekandeteenuste hindu 01.08.2018 8% ja 01.01.2019 täiendavalt 4%. Ministeerium on seadnud eesmärgiks tõsta tegevusjuhendajate palk aastaks 2022 95%-ni hooldustöötaja palgast. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuste hindu tõsteti alates 01.01.2019 ca 20%, mille esmaseks eesmärgiks on samuti palkade tõstmine.

Peamine vastutaja sotsiaaltöötajate konkurentsivõimelise palga tagamisel on lõppkokkuvõttes KOV. Kui KOV-le eraldatud rahast seadusega pandud ülesannete täitmiseks objektiivselt ei piisa, peab riik leidma viisi piisavate vahendite tagamiseks. Kohalik omavalitsus peab õigeaegselt ka ise seisma hea selle eest, et riigilt täiendavaid vahendeid saada. Seni pole KOV-d riigi poole sotsiaaltöötajate palga küsimuses pöördunud.

Olete väljendanud vajadust peatada sotsiaalvaldkonna töötajate töökoormuse kasv, suurendades vajadusel töötajate arvu.

Ka siinkohal peame rõhutama, et igal kohalikul omavalitsusel tuleb hinnata sotsiaalvaldkonna töötajate arvu vajadust lähtuvalt piirkonna eripäradest ja rahvastiku koosseisust ning suurendada töötajate arvu abivajavate inimeste arvust lähtuvalt.

Ministeeriumil ei ole siinkohal võimalik kohaliku tasandi sotsiaalhoolekande korraldusse sekkuda.

Viimase ettepanekuna olete toonud välja vajaduse võimaldada sotsiaalvaldkonna töötajatel osaleda kovisioonigrupis ja vajadusel saada individuaalset supervisiooni.

Selleks, et toetada sotsiaalvaldkonna töötajaid nende töös on sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna poolt tellitud viimastel aastatel Euroopa Sotsiaalfondi rahastusel mitmeid koolitusi ja pakutud supervisiooni. ESF meetme „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ raames osutati 2017.a aastal supervisiooniteenust 105 kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaaltöötajale.

Aastatel 2018-2019 pakutakse supervisiooniteenust 320-le sotsiaalteenust vahetult osutavale spetsialistile (nt kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajad, erihoolekande teenuse osutajad, rehabilitatsiooniteenuse osutajad). 2018.a korraldati KOV-dele ka õiguslase pädevuse tõstmise koolitus, kus osales kokku 229 KOV inimest.

Loodame, et meie vastused andsid Teile lisainfot ja töid selgust Teie poolt esitatud ettepanekutega seoses. Oleme valmis ka kohtuma Teile sobival ajal, et vastata võimalikele täiendavatele küsimustele. Teeme ettepaneku kohtumisele kutsuda ka Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad, kes on sotsiaaltöötajate töötingimuste ja –tasu osas kindlasti oluliseks vestluspartneriks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Häli Tarum
osakonna juhataja

Lemme Palmet 6269 214
Lemme.Palmet@sm.ee